

Indrukken van de Generale Synode (V)

De geestelijke verzorging van Militairen

De geestelijke verzorging van Militairen blijkt meer en meer een moeilijke aangelegenheid. Enerzijds doordat de regering hier optreedt; als deze zich ergens mee bemoeit, krijgt men stevast de vraag van bevoegdheid etc. Anderzijds doordat ook de kerken zelf niet altijd scherp zien, wat haar roeping is, en wat niet.

En, dezen keer kwam daar nog een kleine incidentele moeilijkheid bij. Uit de kerken was er de aandacht op gevestigd, dat er bij sommigen bezwaar leefde tegen de wijze, waarop met de opbrengst der collecten voor het Deputaatschap voor de geestelijke verzorging van militairen door Deputaten werd gehandeld. Deze bezwaren liepen over het feit, dat de door de Kerken bijgebrachte gelden werden aangewend tot gratis-verspreiding van „De Wachter“ (op zichzelf geen bezwaar), terwijl gebieden is dat dit blad als voorlichtingsexemplaar het monopolie geniet (wel een bezwaar), en dat tot nu toe geen andere bladen in aanmerking kwamen om deze eenzijdige voorlichting op te heffen. Er waren bedenkingen geopperd tegen het feit, dat de hoofdredacteur terugkeerende militairen bewerkte door middel van brieven om ze te bewegen een abonnement te nemen onder verwijzing naar het feit, dat zij „De Wachter“ steeds gratis ontvingen, waardoor de indruk werd gewekt, dat „De Wachterbond“ deze ex. gratis zou verspreiden, terwijl het de kerkelijke bijdragen zijn, die dit mogelijk maakten.

Maar dit is maar een incidentele kwestie.

Belangrijker waren de algemene vragen van principiële aard. Scherp waren deze geformuleerd door één der kerken, die de synode verzocht zich te doordringen van het groote principiële en praktische verschil tusschen:

a) de z.g. Protestantische geestelijke verzorging, welke door z.g. legerpredikanten van allerlei gading, namens de legerleiding in het leger wordt geëffend; en

b) de ambtelijke verzorging, welke door de kerkdienaren in de eerste plaats onder de leden der kerk wordt uitgericht, leden n.l. die zich in militairen dienst bevinden en in eigen ressort verblijven, hetzij zij tijdelijk elders verblijf houden of, als leden van zusterkerken, tijdelijk inwonen, dan wel met attestatie van elders inkomen.

Puntig kwamen de bestaande moeilijkheden dan ook aan de orde in een breedvoerige correspondentie tusschen de Kerk van Batavia en de deputaten voor de geestelijke verzorging onzer militairen, Batavia gaf als zijn gevoelen te kennen:

1. Waar naar schatting minstens 700 geref. militairen zich momenteel in de Oost bevinden en deze broeders in aanzienlijke meerdere mate dan in Nederland verstoken zijn van een geestelijke verzorging, die geschiedt in gehoorszaamheid aan Gods Woord, is het meer dan dringend noodig, dat de Kerken in Nederland haar roeping in dezen getrouw zijn, door het naar hier doen overkomen van meerdere veldpredikers.

2. De Kerkeraad, kennis genomen hebbende van de acta van de jongste Gen. Synode en dagelijks kennis nemende van het onheil, dat zoowel de noodgemeenten als het afgeven van z.g. „reisattestaten“ aangericht heeft, nam geheel en al voor zijn rekening het door haar verzochte en door br. Godschalk uitgebrachte praec-advies inzake noodgemeente en reisattestatie.

3. Vervolgens verwerpt de Raad van Batavia de z.g. „Protestantsche“ d.w.z. niet-R. Kath. geestelijke verzorging, omdat deze in het geheel niet strookt met de feitelijke kerk-situatie, zooals deze ontstaan is door de formatie en Reformatie. De omgrenzing en functiebeëpalen van deze „geestelijke verzorging“ gaat wel van het standpunt uit, dat de R. K. een valsche kerk genoemd moet worden, maar ziet naast elkaar de Ned. Herv., Syn. Geref., Chr. Geref., als „ware“ kerken, waarvan de leden vallen onder één zegenoplegging en aan één Avondmaalstafel behooren aan te zitten. Dit betekent niet alleen een ontkenning van de Afcheiding, Doleantie en Vrijmaking als door Gods genade tot stand gekomen reformaties in Christus' Kerk, maar ook een devaluering van in Christus' Naam gedane tuchttoefeningen (schorsingen en afzettingen o.m. van Dr. H. de Cock, Dr. A. Kuiper, Prof. Dr. K. Schilder). Afgezien van alle kwade gevolgen, die zich wel toespitsen in de z.g. „noodgemeenten“, ligt hier de grondoorzaak.

4. Met dit kerkverwoestende systeem niet te breken, betekent het te steunen, en de verantwoordelijkheid daarvan op zich te nemen. Ook al zouden de veldpredikers vrijgesteld worden van den opbouw van en het werken voor de noodgemeenten, dan blijft steeds nog als belemmering het uitspreken van het votum en de z.g. „interkerkelijke“ avondmaalsbediening en ten slotte de vrijheid en bevoegdheidontneming, om de militairen die aan de zorgen van den geref. veldprediker toebetrouwd zijn, op te welken zich bij de ware kerk te voegen. Zelfs al zou men dit werk als „evangelisatie“ beschouwen (verricht niet door bijzondere ambtsdragers, maar door een officier, staande in het ambt der geloovigen), dan bedenke men, dat ook deze werkzaamheid, evenals de zending, tot de competentie van de Kerk behoort, zoodat men, de „bijde boodschap“ brengende, tegelijk medewerker dient te zijn van Christus' KERKVERGADEREND werk en zich niet a priori mag neerleggen bij een gelegaliseerde kerk-verstrooiende actie.

5. Volgens den Raad der kerk is er geen andere mogelijkheid dan deze: bij de Hooge Overheid om tolerantie te

verzoeken en gelegenheid te vragen om in gehoorszaamheid aan Gods Woord in het leger en op de vloot de geestelijke verzorging ter hand te nemen. Dat houdt in: een zorg van den Geref. Veldprediker voor de Vrijgemaakte geref. militairen, teneinde over hen in 't bijz. militaire en daarom reizende en trekkende verband, opzicht en tucht uit te oefenen. Willen anderen, daartoe aangetrokken, b.v. naar de Woordbediening hooren, dan is daartegen geen enkel bezwaar, maar de arbeid zelf bedoelt: de in één kerkverband levende militairen op een militair acceptabele wijze waar en wanneer mogelijk, geestelijk bij te staan. Een geestelijke verzorging, die haar parallel vindt in die van de R. K. kerk en de Joodsche gemeenschap (welke ook ter argumentatie tegenover de Overheid kan aangevoerd worden).

6. Met betrekking tot Indië zijn voor dit werk minstens twee veldpredikers noodig; die in de gelegenheid dienen gesteld te worden de verstrooide geref. militairen te bezoeken, hun het Woord te bedienen en met hen het H. Avondmaal te gebruiken. De verstrooiden zijn dan lid van de kerk van Batavia en de veldprediker is dan berder (leeraar) van de kerk van Batavia.

We staan dus voor een complex van zaken, die wel niet van elkander te scheiden zijn maar toch van elkander moeten onderscheiden worden. Er is wéér de oude kwestie van de positie van den legerpredikant; ook die van de „ambtelijke geestelijke verzorging“ van onze militairen in het algemeen, en die van onze geref. militairen in Indië in het bijzonder.

Nu heeft zich bij velen de meening gevormd, dat de functie van legerpredikant, zooals deze zich in ons land heeft ontwikkeld, een totaal andere is dan het ambt van dienaar des Woords in Christus' kerk, en de arbeid van deze legerpredikanten iets totaal anders is dan de ambtelijke geestelijke verzorging, welke de kerk door haar ambtsdragers aan haar leden heeft te bieden. Zoo heeft, om iets te noemen, een Commissie, benoemd door de particuliere Synode van Zuid-Holland (8 Sept. '48), als haar overtuiging uitgesproken.

A. dat de roeping tot den Dienst des Woords meebrengt een vaste verbintenis aan een bepaalde gemeente en een roeping in van de plaatselijke kerk tot een bepaald arbeidsveld binnen de grenzen van die plaatselijke kerk, omdat

1. het ambt van alle ouderingen, ook van hen, die arbeiden in het Woord en de leer, 1 Tim. 5:17, aan de plaatselijke kerk verbonden is, zie Hand. 14:23; Titus 1:5 en Hand. 13:1; omdat

2. de artikelen XXX en XXXI van de Nederl. Geloofsbelijdenis spreken van de plaats, waarin de dienaren des Woords zijn; omdat

3. de artikelen IV, V, VI, VII en andere van de K. O. uitgaan van de plaatselijke kerk, waarbinnen de Dienaren des Woords hun ambtelijke werkzaamheden hebben te verrichten (art. XVI K.O.);

B. 1. dat de arbeid van den legerpredikant in vasten dienst geen ambtelijk karakter draagt;

2. dat volgens art. 3 van de Instructie voor een legerpredikant deze zich geheel aan zijn taak te wijden heeft en in verband daarmee niet als ambtsdrager verbonden mag zijn aan eenig plaatselijk kerkgenootschap en volgens art. 1 en 4 van genoemde instructie bevoegd is zich te begeven naar de plaatsen binnen het hem door de Overheid toegewezen arbeidssterren en hij dus ten volle uit den dienst der Kerk overgegaan is in den dienst van den Staat.

C. dat mitadien de kerkelijke positie van den legerpredikant in vasten dienst NIET kan worden geregeld naar art. VI, VII, XI, XIII, XIV K.O. doch alleen naar art. XII K.O. omdat hij zich tot een anderen staat des levens begeven heeft.

De opmerking is gemaakt, dat dit standpunt allerminst nieuw is. Reeds door de synode van Utrecht 1923 werd uitgesproken: „Deze legerpredikanten zijn staatsambtenaren, die dus geen zuiver kerkelijk ambt bekleeden.“ En: „Critiek is van Gereformerd kerkrechtelijk standpunt in meer dan één opzicht op het instituut van Legerpredikanten uit te brengen.“

Toch heeft men toen dit instituut aanvaard, omdat men er in zag: „een instrument van de Overheid om aan de Kerken hulp te bieden ter voldoening van haar taak binnen de weermacht.“ Maar (zoo wordt door bezwaarden hertegen aangevoerd), maar deze woorden wijzen zelf reeds overduidelijk uit, dat men een verkeerd weg insloeg toen men dit instituut in dien zin aanvaardde, dat legerpredikanten tegelijk dienaren des Woords konden zijn. Er wordt immers ronduit in gezegd, dat het instituut van Legerpredikant een overheidsinstrument is en de taak ervan voor de kerk hoogstens kan bestaan in hulpverleening bij de vervulling van de specifiek-ambtelijke taak.

Bovendien is zelfs van deze sobere taak in de praktijk niet veel terecht gekomen, zoo voegt men er aan toe. De ontwikkeling van dit instituut bewoog zich zelfs in een geheel andere richting. Dit kon ook moeilijk anders, daar de Instructie van den legerpredikant hem zijn kerkelijken ambtelijken dienst in het leger in feite verhindert heeft uit te oefenen en hem maakte tot een militair ambtenaar met uitsluitende verantwoordelijkheid aan zijn militair superieur (zie de Instructie voor den legerpredikant).

Intusschen besloot zooals we reeds opmerkten de Generale Synode van 1923 eventueel mede te werken aan de benoeming van legerpredikanten, bij welken historischen gang de Synode van de sinds vrijgemaakte kerken gehouden te Enschede zich in 1945 aansloot.

In overeenstemming met een en ander zijn velen van oordeel:

a. vooreerst, dat de legerpredikanten, die thans in functie zijn, een bepaalde positie in onze kerken hebben verkregen in volkomen overeenstemming met de toenmaals vigeerende synodebesluiten. En zij hebben indertijd hun functie aanvaard in het vertrouwen, dat de rechten, welke hun toen werden verleend, gewaarborgd zouden blijven.

De legerpredikanten, die onder de vroegere regeling legerpredikant zijn geworden, zouden natuurlijk voor zich-

zelf uit een eventueel nieuw Synodebesluit conclusies kunnen trekken en zich hierover met hun eigen kerkeraaden verstaan, maar 't lijkt velen niet juist en niet billijk, eventuele besluiten in bedoelden zin met z.g. „terugwerkende kracht“ te nemen.

b. Een tweede opmerking, die men kan hooren maken, is, dat hetgeen gezegd wordt omtrent de positie van den legerpredikant in het algemeen, nog niet zonder meer geldt van den reserve-legerpredikant. Indien een predikant van regeeringswege aangezocht wordt als reserve-legerpredikant op te treden, geschiedt dit (zoo merkt men op) immers steeds met het oog op een nood-toestand van volk en kerk, welke bijzondere maatregelen vordert; en voorts is de verbintenis, welke een reserve-legerpredikant aangaat, steeds een tijdelijke. Wanneer dan ook op een predikant een beroep wordt gedaan met het oog op het tijdelijk dienst-nemen als legerpredikant, zal gehandeld kunnen en moeten worden naar Art. 14 der K.O. Met advies, d.w.z. met bewilliging van den kerkeraad der Kerk, in welke hij dient, zal hij zijn dienst voor een tijd kunnen onderlaten, waarbij de ambtelijke betrekking blijft gelden.

Een en ander hangt samen met de inzichten, die men heeft ter zake van „de geestelijke verzorging van onze militairen in het algemeen.“ De strooming waartoe men, die meenen, dat in normalen tijd deze zorg imperatief behoort tot de taak der plaatselijke Kerk. Deze heeft de opdracht haar leden ambtelijk te verzorgen, als de schapen, die tot haar kudde behoren.

En waar de omstandigheden, waarin de militairen komen te verkeer van bijzonder precarien aard zijn, heeft, zoo voert men aan, de plaatselijke Kerk wel toe te zien, dat zij zich van haar verantwoordelijkheid goed bewust blijft, deze nooit kan delegeren, en dus ten allen tijde dilligent moet zijn om het persoonlijk en schriftelijk contact met deze leden te bewaren en voortdurend in de samenkomsten der geloovigen deze leden op te dragen in den gebede voor den Troon der genade. Het gebed blijft ook hier het machtigste middel in de zielszorg, en wij hebben de vertroosting, dat ook het „Amen“ op dit gebed inhoudt: „Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer.“

Men herinnert in dit verband aan wat de Synode van Groningen uitsprak: „dat het een ernstige taak der kerken is onze jongens gedurende de laatste twee jaar, voorafgaande aan hun dienstplichtigen leeftijd, bijzonder op catechisatie, de ernstige gevaren die hun wachten, onder het oog te brengen en hen grondig te onderwijzen, opdat zij geestelijk toegerust in het leger komen“; en verder: „dat onze kerken ernstig worden opgewekt regelmatig de namen van haar doop- en belijdende leden, die in militairen dienst worden opgeroepen, aan de garnizoenskerken op te geven en ook daarna geregeld contact te houden met haar doop- en belijdende leden, die in ons leger, ook die in het buitenland dienen, onder andere door toezending van brieven, preeken, zoo mogelijk van eigen predikant(en).“

Tenslotte ligt, naar dit inzicht, hier een ernstige taak voor onze garnizoenskerken. Reeds gingen stemmen op, die van deputaten, belast met de verzorging van de militairen, willen hebben, dat zij een conferentie samen roepen van garnizoenskerken om voorlichting te geven omtrent de van kerkelijke zijde genomen besluiten en de bestaande militaire maatregelen in deze materie. Eventueel zullen de betrokken garnizoenskerken zelve hertoe het initiatief dienen te nemen. Maar zodanig contact, ter oriëntatie en instructie moet toch zeer gewenscht worden geacht. De praktijk wijst uit, dat men over het algemeen nog veel te weinig op de hoogte is van wat er in dit opzicht aan bepalingen bestaat en hoe men zich ten aanzien daarvan te gedragen heeft.

Met name de garnizoenskerken hebben hier een voorname roeping.

In de derde plaats wordt de aandacht gevraagd voor de geestelijke verzorging van onze militairen in Ned. Indië in het bijzonder. Het behoeft geen betoog, dat de geestelijke gevaren in dit gebiedsdeel voor onze gereformeerde jongens hoogst ernstig genoemd dienen te worden. Want wel is daar in de eerste plaats het gevaar van zedelijke aard en den verkeerd invloed, die van een heidensch georiënteerde omgeving uitgaat, maar daarnaast — en hierop wordt nog te weinig gelet — zijn er de geestelijke gevaren van een irenische-synthetische strooming, welke in Indië nog veel sterker dan in Nederland de kerken beïnvloedt, het gereformeerde kerkbesef ondermijnt, en de jonge menschen blootstelt aan een valsche eenheidsbeweging, die hen, indien God het niet verhoedt, den Schriftuurlijken bodem, waarop zij als kerkleden te staan hebben, onder den voet wegslaat.

Wat kunnen wij in Indië aan ambtelijke zorg daar tegenover stellen? Bijna niets.

Want vooreerst kan een „legerpredikant“ geen ambtelijken arbeid verrichten, terwijl bovendien het gevaar allerminst denkbeeldig is, dat onze jonge leden door bepaalde legerpredikanten van de eenvoudigheid des geloofs worden afgevoerd. Dit gevaar dreigt te sterker, nu de legerpredikanten krachtens hun instructie verplicht zijn hun „zorg“ over alle „protestanten“ van de hun toegewezen onderdeelen uit te strekken.

Velen zien dan ook slechts één weg, n.l. die door de Kerk van Batavia aangewezen, welke Kerk aan onze deputaten, belast met de geestelijke verzorging der militairen, schreef d.d. 14 Februari 1948: Het veldprediker-schap hier staat in de branding. In Nederland kan praktisch ieder militair „zondags naar de kerk gaan, waartoe God hem in gehoorszaamheid roept. Hij behoeft 's Zondags nooit naar een veldprediker te luisteren. Hier is dit geheel anders. Verreweg de meesten zijn ver verwijderd van een plaats waar een Geref. Kerk gevestigd is of een kring gezamenlijk preekleest. En willen zij toch niet onder de onwettige bediening van de sleutelmacht zich stellen, zooals deze tot uitdrukking komt in de noodgemeenten, de Protest. of Syn. Geref. Kerken, dan blijft slechts preeklezen in de eenzaamheid over. Stelt U zich voor, dat U dat één of anderhalf jaar moest doen, dan zal het U duidelijk zijn, hoezeer hierdoor het geloofsleven schade lijdt. Het zenden van een veldprediker, welke aan een Bataljon toegevoegd wordt, betekent leniging van dezen nood voor nog niet één procent. 99 % van de Geref. militairen blijft op deze wijze van een verantwoorde amb-

telijke z...
zend na...
veldpred...
ambtelij...
veel dat...
jons zom...
heid tot...
t.a.v. des...
wil dan...
komen e...
heeft te...
kostigd...

Er z...
overwin...
de Bap...
heid zij...
den Ge...
weg lig...
leiden k...
Terwij...
enkele l...
stijg, on...
in te de...
en wat...
debatte...
de Syno...

De z...

De ze...
moote w...
de ooger...
we ontl...

Het z...
van te...
vergeve...
mag en...
raam te...
krachten...
ding sp...
zich be...
privileg...
tus" we...
lijnen, w...
worde...
intensie...
dingswe...
toch we...
gevolgen...
verward...
kunnen...
advieser...
Christus...
op haar...
vragen...
men vo...
wellicht...

In di...
xi. aan...
bij de...
wel zee...
is het...
een mo...
(1896)...
het zenu...
grootsel...
het Evi...
voor di...
dus de...
sten (a...
deling...
vereëni...
en hoor...
rapport...
alsof o...
dood ko...
voorber...
tot rijp...
het rijk...
waarin...
en neg...
sophie...
vragen...
ons vol...
le. D...
die in...
tot het...
zulke v...
getroffe...
doeltref...

Vooral...
religie...
lezen k...
een vol...
wangek...
evenzoo...
wijs in...
geweze...
zelfde...
en verr...
apostel...
oudher...
vaderen...
gang e...
ultoefer...
gezonde...
opzett...
gaan v...
de ziek...
houden...
zending...
der ker...
schappe...
zij deze...
ze nini...
Middelb...
Uit d...
de tege...
men: h...

clusies kun-
kerkeraden
blijkt, even-
uigwerkende

ren maken,
tie van den
sonder meer
een predi-
als reserva-
merkt men
oestand van
vordert; en
gerpredikant
ook op een
oog op het
gehandeld
r K.O. Met
rkeraad der
voor een tijd
ekking blijft

en, die men
van onze
aat van hen,
operatief be-
ze heeft de
de schapen,

Synode van
de der kerken
jaar, vooraf-
zonder op
achten, onder
wijzen, opdat
; en verder:
t regelmatig
t, die in mili-
tizenkerken
et te houden
ns leger, ook
oer toezending
redikant(en),
ernstige taak
stemmen op,
van de mili-
namen roepen
even omtrent
de bestaande
ntueel zullen
het initiatief
r oriëntering
orden geacht.
algemeen nog
in dit opzicht
aanzien daar-

der een voor-
gevraagd voor
den in Ned.
stoog, dat de
onze gerefor-
te worden.
t gevaar van
die van een
maar daar-
let — zijn er
e-synthetische
dan in Neder-
rde kerkbesef
aan een val-
het niet ver-
zij als kerk-
galaat.

ke zorg daar
t" geen amb-
den het gevaar
eden door be-
des geloofs
terker, nu de
verplicht zijn
de hun toege-

l, die door de
erk aan onze
ging der mili-
veldprediker-
aan kan pra-
gaan, waartoe
ehoeft "s Zon-
en. Hier is dit
ver verwijderd
evestigd is of
n zij toch niet
stelmaakt zich
t in de nood-
ken, dan blijft
Stelt U zich
oest doen, dan
et geloofsleven
ker, welke aan
t leniging van
van de Geref.
ntwoorde amb-

telijke zorg verstoken. Daarom is en blijft ons voorstel: zend naast den door Batavia beroepen predikant twee veldpredikers, die de bevoegdheid krijgen de Geref. jongens ambtelijk te bezoeken en onder de anderen te werken; zoo- veel dat daarmede tegelijk mogelijk is, (er zijn óók Batavi- jons zonder eenige geestelijke verzorging); en is de Over- held tot in de hoogste instantie onverdraagzaam gebleken t.a.v. deze opvatting van de veldpredikerswerkzaamheden, wil dan nog een burgerpredikant verzoeken om hierheen te komen en aan wien de Overheid slechts faciliteiten be- hoeft te verleenen en die verder door de Kerken zelf be- kostigd wordt".

Er zullen moeilijkheden bij de overheid instanties te overwinnen zijn. Maar waar de Roomsche-Kath. Kerk en de Baptisten en de Joodsche gemeenschap, in de gelegen- heid zijn gesteld in deze richting te arbeiden, zal men dit den Geref. kerken niet kunnen onthouden. Het zal op den weg liggen van de kerken hier stappen te ondernemen, die leiden kunnen tot wat de Kerk van Batavia wil.

Terwijl we dit schrijven, is over deze zaak nog geen enkele beslissing genomen. We vonden het evenwel dien- stig, onzen lezers al vast de gelegenheid te openen, zich in te denken, welke kwesties onze aandacht zullen hebben, en wat er al zoo aan vast zit naar veler meening. Hoe de desbetreffende commissie uiteindelijk zal oordeelen, en wat de Synode zelf zal willen, is nog niet bekend. K. S.

De Zending ter tafel

De zending kreeg op deze synode een volle beurt. Het moete was daarbij, dat principiële vragen daarbij onder de oogen werden gezien. De M. de Goede was rapporteur; we ontleenen aan het belangrijke stuk eenige gegevens.

Het zal voor allen goed zijn — aldus de Goede — van te voren elkaar te herinneren aan eenige feiten. Deze vergadering moge bedenken, dat zij is een Synode, Zij mag en moet als meeste vergadering der Kerken het raam teekenen waarbinnen, en de richting wijzen waarin, krachtens Gods Woord en de belijdenis, het werk der zen- ding speciaal wat betreft de samenwerking der kerken, zich behoort te ontwikkelen; het zendingswerk blijve het privilege der kerken zelf; het is haar roeping van Chris- tus' wege. De Synode geve dan ook niet meer dan richt- lijnen, welke uitwerking en doortrekking aan de Kerken worde overgelaten. Want als niet de kerken zelf zich intensief niet de aan de orde zijnde vragen van het zen- dingswerk gaan bezighouden, worden de zendingzaken toch weer de specialiteit van enkelen, met alle schadelijke gevolgen daarvan. De Synode bedenke, dat de huidige verwarde situatie goeddeels gevolg is van het niet actief kunnen zijn der kerken, zij sober in haar besluiten en adviezen, en wachte zich van de kerken te nemen wat Christus haar gaf en bejvere zich deze veeleer te wijzen op haar roeping. Temeer, waar bezinning op de grond- vragen ons brengt in een overgangstijdvak; daarin zij men voorzichtig met het nemen van besluiten, die straks wellicht weer gewijzigd moeten worden.

In dit raam wees de rapporteur op een gevaar, dat al. aanwezig is. Hij vreest, dat in den geest van velen bij de uitstippeling van de taak der zending het accent wel zeer zwaar komt te liggen op de hulp-diensten. Nu is het, zoo vervolgde hij, met deze hulpdiensten altijd al een moeilijke zaak geweest. De Synode van Middelburg (1896), die de grondslagen legde voor den opbouw van het zendingswerk in de Geref. kerken, drong aan op een grootschen opzet aan de hulpdiensten: zij moesten de met het Evangelie te beëindigen bevolking gunstig stemmen voor dit Evangelie. Vanzelfsprekend moest men toen, al- dus de rapporteur, wel komen tot een scheiding der dien- sten (acta art. 3 117, 118); in den persoon van den zen- deling kan hoofddienst, medische en school-dienst niet vereenigd zijn. Van belang is de argumentatie. Men leze en hoore: „Onze Gereformeerden (aldus 't Middelburgsche rapport) leeren allerwege eene voorbereidende genade. Niet alsof ooit eenige voorbereiding allengs het leven in den dood kon doen ontstaan; maar in dien zin, dat de geesten voorbereid worden, om, als God het leven schenkt, snel tot rijp en helder geloof te komen. Zoo was Israël voor- bereid op den Christus; en zelfs de Grieksche wereld, waarin Paulus optrad, positief door de Joodsche emigratie, en negatief door haar jdael, op niets uitlopende philo- sophie, voorbereid op het ingaan in die machtige levens- vragen, die het Christendom aan de orde stelde. Voor ons volgt hieruit tweërfel.

1e. Dat wij, als er twee volken op bearbeiding wachten, die in voorbereiding verschillen, ons te wenden hebben tot het alreede meest voorbereide volk. En 2e, dat waar zulke voorbereide volken in onze Indiën niet worden aan- getroffen, eene voorbereidende werkzaamheid onder hen doeltreffend kan zijn, om daarna zending te doen slagen. Vooral tweërfel komt hier in aanmerking. De christelijke religie is gebonden aan de H. Schrift. Een volk, dat niet lezen kan, is daarom minder gemakkelijk te bereiken dan een volk door dialogen, tractaten, bestrijdingen van hun wangeloor, liederen- en gebedenboeken te bereiken, én evenzoo, om het de Schrift in handen te geven. Onder- wijs in het lezen op breede schaal is daarom een der an- gewezen middelen van voorbereiding te achten. En het- zelfde geldt uit anderen hoofde van geneeskundige hulp en verpleging in ziekte. De profeten, de Christus en de apostelen gebruikten dit hulpmiddel evenzeer; en van oudsher is dit hulpmiddel ook door onze Gereformeerde vaders als bij uitstek doeltreffend aangewezen, om in- gang en aanraking te verkrijgen; en zulks niet alleen als uitoefening van zekere elementaire geneeskunde, die de gezondene dienaar zich heeft eigen gemaakt, maar ook opzettelijk door het stichten van hospitalen, het loen uit- gaan van artsen, en het laten optreden van zusters voor de ziekenverpleging. Slechts worde wel in het oog ge- houden, dat dit alles voorbereiding en hulpmiddel, geene zending is; en dat alzoo niets van dit alles uit het ambt der kerken voortvloeit, door private personen of genoot- schappen evenged kan gedaan; en dat de kerken, waar zij deze voorbereidende en helpende middelen aanwenden, ze nimmer met het ambt vereenzelvigen mogen." (Acta Middelburg, bl. 71, 5, 16).

Uit dit citaat — nu spreekt weer de rapporteur — komt de tegenstrijdigheid duidelijk naar voren. Eenerzijds zegt men: hulpdiensten zijn „geene zending" en anderzijds: vóór

alles moet de zending een sterken medischen dienst en schooldienst opbouwen, teneinde de verkondiging des Evangelies met vrucht te doen plaats vinden. Deze tegen- strijdigheid is wezenlijk nooit weggenomen: tot op heden hebben de zending kerken daar moeite van (Zie art. 9 Z.O.).

Stellen we ons nu de vraag: hoe heeft de aldus op- gezette zending, onderscheiden in hoofddienst en hulp- diensten gewerkt? en: tot welke consequenties leidt zij vandaag?

Met instemming volgt het Rapport den gedachtengang van het Friesche rapport (p. 7):

a. School-arbeid zal, gezien het verschil in cultuur- niveau, grootendeels bestaan in het overdragen van wes- tersche cultuur;

b. bij den medischen dienst is evenzeer het gevaar, dat verbetering van het medische peil zonder meer, slechts beteekent overbrenging van westerse beschaving.

Dat zijn — aldus de rapporteur — schoone dingen. Maar men bedenke: de westerse cultuur is een in wezen van God afvallige; en: is cultuur-overbrenging zonder meer kerk-taak? Is hier niet te duchten — wat in de praktijk reeds gebleken is — dat het resultaat van een grootsch opgezette medischen dienst en schooldienst be- teekent een toenemen van het secularisatie- en vermate- rialiseringsproces der inheemsche bevolking? En dreigt niet steeds het concrete gevaar, dat medische dienst en schooldienst zullen worden losgemaakt van den hoofd- dienst, en tenslotte den hoofddienst overwoekeren?

Dit zijn zoo enkele vragen, die reeds tot nadenken stemmen.

Maar, zoo vervolgt het Rapport, bepaald in een ander klimaat dan dat van den Bijbel komen we, wanneer voor de vragen, die hier klemmen, een oplossing wordt gezocht en aan de hand gedaan, dat men medischen dienst en Schooldienst feitelijk gaat maken tot een hoofddienst. De vergadering van den Internationalen Zendingeraad te Jerusalem (1923) gehouden, heeft toch betoogd en tot richtlijn van zendingarbeid verheven: de verwezenlijking van het Koninkrijk Gods in dit natuurlijke menselijke leven; kerk en zending hebben tot taak, de kerstening der volkeren, en daartoe behooren zij een nieuwe be- schaving te brengen. De opbouw van een christelijke samenleving is doel en zin der zending. Het plan der zen- ding behoort te zijn eene „comprehensive approach" (een heel het leven omvattende en aanvattende benadering). Dat brengt de situatie van het oogenblik mee. Dat vraagt deze tijd. De zending heeft te komen niet alleen met medischen dienst, schooldienst, maar evenzeer met sociale, landbouw- kundigen dienst, met nijverheids-onderwijs enz. De nieuwe tijd brengt mede een nieuwe taak. En deze „comprehensive approach" moet door en vanwege de Kerk geschieden. Zij is haar roeping.

Dit laatste — aldus de rapporteur — is wel het ge- vaarlijkste. Ook hier in Nederland kennen we dit geluid — het is inderdaad het geluid van dezen tijd! Hoe wordt er niet gesproken over het apostolaat der kerk! In de Hervormde Kerk maakt men daar ernst mee, en tracht men deze gedachte te verwerkelijken. Komt zij niet hierop neer, dat de kerk wordt verheven tot de autoriteit, die het leven steun en vastheid heeft te geven? Vanuit de Kerk als centrum moeten alle sectoren van het leven worden beheerscht. Maar de Schrift zegt, dat we geen mythen, kunstig verdichte fabelen, hebben na te volgen. doch acht zullen geven op het vaste Woord Gods. Niet de mythe van den Staat, die voor het heele leven zorgt; niet de mythe van de Kerk, die meent de vastigheid des levens te kunnen zijn; maar Jezus Christus, het Woord Gods, moet inhoud zijn der zending. Aan Hem, maar dan ook aan Hem alleen, heeft de Vader alle exousia (bevoegd- heid, macht) gegeven in hemel en op aarde. Het is fataal, dat in zendingskringen, door en na de conferentie van Tamharam, steeds meer afgodisch „ecclesiologisch" is gedacht en niet meer het Woord Gods centraal is gesteld. Wie eenmaal zich overgeeft aan de mythe, heeft geen blijvende norm meer, maar zal steeds in een „schuivende" probleemstelling moeten uitgaan van de nieuwe situatie en van de wisselende eischen des tijds!

De rapporteur wil tegenover dit alles teruggripen naar de Schrift. Hij merkte op: De Schrift zegt, dat de zending is de opdracht van God Drieëenig aan Zijn Kerk, om aan alle volken het Woord Gods te prediken en alzoo de Kerke Christi te planten. Zie Joh. 20: 21; Matth. 28: 19; Lukas 24: 45-47. En die zendingsofdracht moet en kan alleen vervuld worden door uit te gaan tot alle volkeren: de kerkplanting moet voortgaan tot den grooten dag van Jezus Christus. De tijd is voorts kort. Nergens heeft Christus ons beloofd, dat we een heel volk en zijn cultuur kunnen kerstenen door de zending. Hij heeft in- tegendeel ons wel ernstig gewaarschuwd, dat er ook kan zijn een verwerpen van het goede Woord Gods. Evenmin heeft Christus ons bevolen, dat we tot het einde aller dingen ons met onze zendings-activiteit zouden vast- zetten op één eiland. Hij heeft in Zijn haasten naar het einde wel op meerdere plaatsen een taak voor ons! Hij wil, mede door de getrouwe betrachting van het zending- gebod, vele kandelaren bijzetten, welke Zijn licht uit- stralen. En zulks geschiedt dus naar Zijn bevel door de prediking van Zijn Woord. Zie Hand. 10: 42, Mt. 28, Mrk. 16: 15.

Er is geen verschil van gevoelen over den aard van het gepredikte Woord. Dat door de Kerk te prediken Woord vernieuwt het gansche leven. Er is een „com- prehensive approach" van het gansche leven, maar door het Woord des Heeren, dat levend is en krachtig en waar- door de Heere Zich een volk formeert dat Zijn lof zal verkondigen. Maar het verschil — aldus het Rapport — ligt hierin: dat de Schrift nergens leert, dat de kerk in haar zending programma's van vernieuwing heeft te ont- wouwen of deze vernieuwing heeft te organiseren. Het Woord Gods is een zaad der wedergeboorte. Hier citeerde de rapporteur het rapport der classis Leeuwarden:

„Samenvattend is dus te zeggen, dat Gods Woord leert, dat de drieëenige God de kerk opdracht gaf uit te gaan om het Woord te verkondigen. Inderdaad heeft zij de opdracht te prediken, dat het geheele leven vernieuwd moet worden. Maar nergens leert Gods Woord, dat de kerk 'n programma dient te ontvouwen, waarin deze vernieuwing wordt uit- gewerkt; en nog minder dient de kerk zelf deze vernieuwing te organiseren. De kerk predike, dat de land- bouwer zijn ambt moet verstaan als rentmeester van Christus. Maar het is niet de taak der kerk, een land-

bouwcurcus te organiseren. Het is de taak der kerk, om het ambt aller geloovigen op te roepen, elkaars nooden te lenigen. Maar de kerk organiseere geen hospitalen. Het is de roeping der kerk, voor het christelijk lager-, middel- baar- en hooger onderwijs te bidden, en de ouders op te wekken daar voor te zorgen. Het is niet de taak der kerk, om westerse wetenschap in het Oosten te popu- lariseeren. Nergens spreken de belijdenisgeschriften, de K.O., de beroepsbrief, de bevestigingsformulieren zich in dezen zin uit (D. L. R. 1, 3; II, 5; III/IV, 17). De eene groote opdracht is steeds: Predik het Woord (2 Tim. 4: 2). Daardoor geschiedt de alomvattende benadering („com- prehensive approach") van het gansche menschenleven ('t evangelie is een zaad der wedergeboorte). De kerk zaait het mosterdzaad. Maar plante geen mosterdboom. Men capiteuleere hier noch in Indië „vanwege de om- standigheden" voor de hervormde visie. Maar juist omdat we zien dat men almeer in de wereld de kerk maakt tot een sociale instelling en alles verkerkelijkt — terwijl de antichrist klaar staat om zich aan het hoofd van dat gansche systeem te stellen, zie de kerk juist haar ééne taak scherp, en ga nu zeker niet boven het Woord uit, door meer te doen dan Christus haar opdroeg. Vereenigin- gen hier, en in Indië, zouden zich bezig kunnen houden met de breede taak, die er ligt op medisch en sociaal terrein".

In aansluiting hieraan waarschuwde het Rapport tegen een exegese van het zendingsbevel op deze manier, dat het leven verkerkelijkt wordt. Zending beoogt immers door de prediking van het Evangelie de kerk van Christus te planten. Welnu, het heeft den Heere behaagd, b.v. in Soemba de kerk te planten, kandelaren te plaatsen. Wij menschen redeneeren wellicht zóó: die kandelaren kunnen nog maar weinig licht geven; maar in de oogen van den- verhoogden Christus en door Zijn genade zijn het toch kandelaren die Zijn volle heerlijkheid uitstralen, en in wel- ker glans Hij Zijn lust heeft. Maar dan is daarmede tevens gezegd, dat de eigenlijke zendingstaak op O. Soemba voor de Kerken in Holland eene aflopende is. De geïnstitu- eerde Kerken op O. Soemba zelf hebben nu haar roeping te vervullen, en het Evangelie te verkondigen; dus kerken van Christus te zijn in het volksleven, waarin God haar plaatste. Dat zij daarbij de hulp van de Hollandsche kerken, door wier prediking zij door God verwekt zijn, niet missen kunnen, is buiten kijf. Financieel, en principieel (adat-kwestie, opleiding goeroe's indji etc.) hebben we een taak op Soemba, ons door God Zelf opgelegd. Maar niet meer allereerst een zendings-taak; en tevens een aflopende taak. Op dit laatste moeten we ons meer en meer gaan instellen, opdat alle hiërarchie in de samen- leving der kerken worde geweerd.

Onze taak op Oost Soemba is — volgens het Rapport — er eene van na-zorg. Men voere — zoo zegt het — hier- tegen niet aan: hoe zullen deze nog zoo zwakke kerken die geweldige taak volvoeren? De apostel Paulus plantte kerken door zijn prediking, bezocht ze later nog wel, hield den band aan door correspondentie en gaf velerlei advies in kwesties, de „adat" rakende, maar verder liet hij die plaatselijke kerk in haar vollen van Christus gegeven luister; en dat moeten wij ook weer leeren. De moeilijke, zware jaren vanaf 1938 hebben die kerken rijper gemaakt voor het volbrengen van haar taak. En tenslotte is het niet het geloof en de standvastigheid der kerken, maar de levende kracht van het daar aan hen gepredikte Woord, waarop wij moeten vertrouwen. Dat Woord zal niet ledig wederkeeren tot Hem. Die het sprak, maar doen al het- geen Hem behaagt en waartoe Hij het zendt.

Onze Kerken hebben op Soemba een taak die gaat af- loopen. En de rapporterende commissie is ervan over- tuigd, dat nu reeds met voorzichtige wijsheid de lijnen moeten worden uitgestippeld, waarlangs zich de samen- werking van de kerken op O. Soemba en die in Holland heeft te ontwikkelen; niet meer in de verhouding van zending kerken in Holland, en nog niet heelemaal mee- tellende kerken in Indië, die moeten loopen aan de hand der kerken in Nederland; — doch veeleer in deze ver- houding: twee groepen van kerken, de ééne in Nederland, de andere in Indië, van welke de laatste naar analogie van art. 11 K.O. van de kerken in Holland vraagt en ont- vangt allen steun, dien zij noodig heeft, en dien zij om Christus' wil mag verwachten uit den geschenken schat Zijner genade.

In dit licht gezien is er voor onze kerken nog een schoone taak op O. Soemba. We denken hier aan het werk van de missionarissen, wat dan toch wel allereerst de opleiding van de goeroe's indji moet wezen. Een op- leiding, die niet allereerst en allermeeest een wetens- chappelijke behoefte is, maar die de a.s. goeroe's bekwaam maakt om te zijn bringers van de gezonde leer naar het Woord Gods.

En dan komt er — naar de meening van het Rapport — tevens Schriftuurlijke „ruimte" voor de „hulpdiensten". Want zien we de kerken op O. Soemba, met al haar schamelheid, in den glans van Christus' koningseere, en schijnend als Zijn kandelaren, dan zullen wij haar óók zien in haar roeping, haar licht te laten schijnen voor de menschen, opdat dezen haar goede werken zien en haren Vader Die in de hemelen is, verheerlijken. Kan een kerk van Christus, zelve uit de dooden opgewekt door het Woord Gods, onbewogen blijven onder den nood, de „verrellidiging", en de demonische gebondenheid aan het leven van wie haar omringen? Ze zal haar dienst der barmhartigheid oefenen naar het Woord van haren Heer: doet wel aan allen, allermeeest aan de huisgenooten des geloofs; en daarin vinden den regel van haar diaconalen arbeid én van velerlei christelijk barmhartigheidsbetoon. En die dienst der barmhartigheid zal niet bestaan in het charisme der gezondmaking, eenmaal aan de apostelen en de eerste kerk toegezegd en geschonken, maar in 't wijzen en bewandelen van den beteren weg van 1 Cor. 13: den gewonen weg der liefde. Is daarbij noodig steun en hulp, in financiering en organisatie vanuit Nederland: hier ligt een taak voor onze diaconieën en er kunnen vereenigingen komen, die school-dienst en medischen dienst etc. verzor- gen. Die vereenigingen tot verzorging der hulpdiensten lig- gen blijkbaar ook in de lijn van generale zendingadeputaten.

Terwijl we dit schrijven is nog geen beslissing gevallen. Maar het leek me voor onze lezers goed, dat zij zich al vast konden oriënteren inzake de hier aangemeden principiële vragen, die door het Rapport zóó aangesteden zijn, dat ieder voelde: hier komen de principes aan de orde.

K. S.